

Kommunstyrelsens arbetsutskott

## Yttrande över Remiss av betänkandet En modell för att mäta och belöna progression inom SFI (SOU 2022:17)

### Bakgrund

Utbildningsdepartementet har begärt remiss av betänkandet En modell för att mäta och belöna progression inom SFI (SOU 2022:17) och remitterat förslagen till bland andra Fagersta kommun för synpunkter.

Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet senast den 24 oktober 2022. Svaren bör lämnas per e-post till [u.remissvar@regeringskansliet.se](mailto:u.remissvar@regeringskansliet.se). Ange diarienummer U2022/01572 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

### Sammanfattning av förslaget

Förslaget som kommunen ska yttra sig över gäller hur en ersättning till utbildningsanordnare för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (SFI) kan utformas baserat på uppnådda språkresultat. Det handlar även om att stimulera och ge utbildningsanordnare stärkta incitament att verka för en större måluppfyllelse för eleverna, så att resultaten och genomströmningen i SFI förbättras. Tanken är att det ska vara obligatoriskt för eleverna att delta i progressionstesterna. Utredningen beskriver svårigheter med att införa en ersättningspeng och de utmaningar och förändringar som präglat de sista åren. Utredningen tar stöd i KLIVA-utredningen ”Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom Komvux för elever med svenska som andraspråk (SOU 2020:66)”. Den utredningen kan läsas för att få mer stöd i läsningen av både detta yttrande men även själva utredningen. I övrigt att ta hänsyn till är att SFI regleras av följande skollagen (2010:800), förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning, läroplanen för vuxenutbildning (Lvux12) samt kursplanen för SFI (SKOLFS 2017:91). Kommunerna är huvudmän och ansvarar för att följa dessa regler och även genomföra uppföljning och förbättringar.

### Sammanfattande synpunkter

Fagersta kommun anser det finns goda anledningar att gå vidare med progressionstestet, men ersättningsmodellen kan skapa mer problem än nytta. Kommunen anser att det är viktigare att arbeta för mer kombinationsutbildningar och andra sätt att blanda språkinläringen. Det har tidigare funnit mycket kritik mot SFI utbildningen, exempelvis brist på individanpassning. Det är ofta svårt att uppnå individuellt utformad SFI med de förutsättningar som ges. Undervisningen blir lätt standardiserad och avsaknaden av behöriga lärare påverkar undervisningen. Det har även framkommit i tidigare utredningar att även kompetensutveckling av lärare saknas.<sup>1</sup> Det är också väldigt stor skillnad på spår 1 och spår

---

<sup>1</sup> SOU 2022:17 s. 52 f

3 i genomströmningshastighet. Undersökningar visar ett det var 63 % av eleverna som klarade minst en kurs på 2 år.<sup>2</sup>

### **Progressionstest**

I nuläget finns nationella prov på nivå B till D. Dessa skall alla elever göra. Kommunen anser att det kan finnas fördelar med förslaget, men i huvuddrag tittar man inte på grundproblemet. Många elever har tidigare kort skolbakgrund och deras möjlighet till progression och utveckling kan te sig på helt olika sätt. Många är i behov av stöd och huvudmän ger inte tillräckliga möjligheter till en individanpassad SFI. Detta tar även utredningen upp.<sup>3</sup> Förmågan att lära sig ett språk kan inte tvingas fram utan måste ske mer blandat. Utredning tar upp Kliva-utredningens framhållande av vikten av att kombinera olika insatser för att språket ska kunna utvecklas. Utredningen påpekar att det finns få studier av effekterna av kombinationsutbildning men mer data kommer med tiden.<sup>4</sup> Progressionstesterna skulle kunna komplettera befintliga utbildningar. Där håller Fagersta kommun med. Kvalitet och likvärdig utbildning kan bli bättre genom denna insats. Tonvikt på muntlig interaktion och muntlig produktion betonas vilket kommunen också tycker är bra. Precis som det föreslås ska inte entreprenör ha utförande av testet utan det bör ligga på huvudman men helst nationellt. De kostnader det medför för huvudman bör ersättas av staten.<sup>5</sup>

### **Ersättningspengen**

En eventuell ersättningspeng ska gälla utökade kostnader och inte vara en modell för vilka som lyckas. Det anser kommunen vara kontraproduktivt och ger incitament för att släppa igenom elever på felaktiga grunder. Det är viktigt att prov rättas nationellt eller så objektivt som möjligt. Ett digitalt automatiserat test kan underlätta. Kommunen ser även faran med en peng genom att det på olika sätt kan påverkas av anordnare. Utredningen tar upp med så kallad Cream skimming, där anordnare väljer ut rätt elever för testerna. En annan fara med prestationsbunden ersättning kan vara manipulering av ingångsvärden. Även svårigheterna med en heterogen målgrupp som SFI-elever utgör påverkar möjligheterna till en rättvis elev ersättning. Det kan handla om ålder eller psykisk ohälsa och andra svårigheter.<sup>6</sup> För att få en rättvis modell ska en så kallad mervärdemodell utformas så att hänsyn tas till yttre faktorer. I denna modell tas inte elever med kognitiva svårigheter upp, elever som kommunen inte har möjlighet att diagnostisera.<sup>7</sup> Grundtanken är att utbildningsanordnare ska använda pengarna till att öka elevernas måluppfyllelse. Kommunen tror inte att detta kommer att ske i större utsträckning. Det är lite oklart vad som menas med att ett högre mervärde ger minst lika hög ersättning som ett lägre mervärde. Detta bör förtydligas, ska det inte vara olika?<sup>8</sup>

---

<sup>2</sup> SOU 2022:17 s. 54

<sup>3</sup> SOU 2022:17 s 21 ff,

<sup>4</sup> SOU 2022:17 s. 151 ff

<sup>5</sup> SOU 2022:17 s 24 f

<sup>6</sup> SOU 2022:17 s. 164 ff, 45

<sup>7</sup> SOU 2022:17 s 25 f, s. 37

<sup>8</sup> SOU 2022:17 s 28 f

Kommunen ställer sig också frågande till vad som händer om en elev inte klarar ett test. Kommunen ser en fara i att en konsekvens kan bli ökade kostnader för kommunen, samtidigt som kommunen har kostnader för ersättning till utbildningsanordnare. Andra faror kan vara att fler prov medför ökad stress, vilket inte är motiverande för elever.

**Fagersta kommun anser att ersättningsmodellen inte är lösningen. Objektiva progressionstest kan vara rätt väg att gå för att göra en mer likvärdig utbildning. Helst ska dessa rättas nationellt. Testerna bör generera ersättning till huvudmannen och inte till utbildaren. De verktyg som kan gynna det systematiska kvalitetsarbetet kan med stort intresse behållas. En ökad satsning på mer blandad språkinläring bör göras.**

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen antar yttrandet som sitt eget.

Mattias Pålsson  
Rektor Komvux